

Milan Žust

Edinost v Kristusu, izhajajoč iz *Kratke pripovedi o antikristu* Vladimirja Solovjova

Povzetek: Kaj nas, kristjane, resnično povezuje in kaj nas lahko znova poveže? Verujemo, da lahko rastemo v edinosti, v kolikor v moči Sv. Duha postajamo člani istega Kristusovega telesa in v njem sinovi in hčere istega Očeta. Zanimiva, izzivalna in vselej aktualna podoba te edinosti v Jezusu Kristusu je *Kratka pripoved o antikristu* Vladimirja Solovjova, ki je lahko izhodišče za razmišljanje o temeljih ekumenskega dialoga in o nekaterih sedanjih vprašanih v odnosih med katoličani in pravoslavni. Kljub temu, da je teološki dialog zelo pomemben za premostitev večstoletnega razkola, ga je treba najprej dobro pripraviti in ga ves čas podpirati z ustvarjanjem primerne ozračja. Pri tem so temeljnega pomena prav medosebni odnosi, ki poleg medsebojnega spoznavanja vključujejo tudi pripravljenost na odpuščanje in na priznanje lastnih napak ter napak v zgodovini Cerkve. Vse to pa je mogoče samo v močnem osebnem odnosu s Kristusom, in sicer tako, da smo udeleženi v njegovi velikonočni skrivnosti.

Ključne besede: ekumenski dialog, edinost v Kristusu, medosebni odnos, zaupanje, Vladimir Solovjov

Summary: *Unity in Christ, beginning with A Short Story of the Anti-Christ of Vladimir Soloviev*

What really unites us Christians and what can reunite us? We believe that we can grow in unity, if in the power of the Holy Spirit we became members of the same body of Christ and in Him sons and daughters of the same Father. Interesting, challenging and always actual image of this unity in Jesus Christ is A Short Story of the Anti-Christ of Vladimir Soloviev, which can be the starting point for the reflection about the fundamentals of ecumenical dialogue and about some actual issues in the relations among Catholics and Orthodox. Although the theological dialogue is very important to overcome the schism of several centuries, it should be first of all well prepared and then supported with creation of suitable atmosphere. Here are of fundamental importance the interpersonal relations, which in addition to the mutual knowledge and acquaintance include also the readiness to pardon and

to acknowledge one's own mistakes and those in the history of one's own Church. All this is possible only in strong personal relation with Jesus Christ, taking part in His Easter mystery.

Key words: *ecumenical dialogue, unity in Christ, interpersonal relation, trust, Vladimir Soloviev*

Uvod

Dejstvo, da smo kristjani med seboj razdeljeni, je za nas, ki nosimo Kristusovo ime, zelo boleče, za mnoge pa je tudi veliko pohujšanje. Oznanjamo namreč Kristusa, ki je dal življenje, da bi se ljudje lahko med seboj srečali, obenem pa smo pripravljene najti številne razloge, da se ne srečujemo. Govorimo o ljubezni, celo o ljubezni do sovražnikov, pa se tako težko srečamo celo s tistimi, ki oznanjajo istega Kristusa, isto ljubezen. In med tem ko se Evropa vedno bolj povezuje na politični in ekonomski ravni, kristjani ostajamo zaverovani vsak v svoj prav ter le s težavo stopamo drug naproti drugemu. Toda, kolikor boli in žalosti dejstvo, da so ti koraki majhni in počasni, je vendarle razveseljujoče, da sploh obstajajo. Obenem pa raste upanje, da se ta pot ne bo ustavila, ampak da bomo postopoma napredovali in vztrajali na njej. Zakaj je ta pot tako težka, zakaj so koraki tako počasni? Ker smo vse predolgo hodili drug mimo drugega, ne da bi se srečali in ne da bi našli dobro besedo za drugega in o drugem. In ne le to, tudi žalili smo drug drugega; še več, veliko hudega smo si storili med seboj. Naš spomin o bližnjem je ranjen, umazan in obenem površen. Vse to se je lahko zgodilo – in se žal, še dogaja – ker smo se bolj ali manj oddaljili od njega, ki je vir in začetnik vsega, tudi našega imena: oddaljili smo se od Jezusa Kristusa. Občasno so nam postale bolj pomembne stvari, ki so drugotnega pomena: izrazi vere, drža v molitvi, cerkvene strukture. Vse to je zelo pomembno, vendar je lahko tudi ovira, če postane pomembnejše od Kristusa, od odnosa z njim in z bližnjimi.

O tem nam na slikovit način govori Vladimir Solovjov (1853–1900) v svoji *Kratki pripovedi o antikristu* (odslej: *Pripoved*), ki jo je napisal le nekaj mesecev pred smrtjo. Ta veliki ruski mislec, ki izhaja iz pravoslavne družine in kulture, je vse življenje iskal Kristusa in v njem vedno znova našel pot do edinosti kristjanov. Ne da bi od svoje pravoslavne vere karkoli zanikal, je izpovedal tudi katoliško, in tako vstopil v edinost z rimskokatoliško Cerkvijo.

1. Pripoved o antikristu

V *Pripovedi* se Solovjov sooča s problemom zla kot navideznega dobrega (Riconda 1975, 41). Pripoved se nanaša na prihodnost, na 20. in predvsem na 21. stoletje, na Evropo in tudi na ves ostali svet. Zanimivo je,

kako lahko v njegovih preroških besedah prepoznamo marsikaj, kar se je zgodilo v prejšnjem stoletju, in kar se dogaja tudi danes. Pri predstavitvi *Pripovedi* se nimam namena ustavljati pri podrobnostih, ampak bi rad le na kratko predstavil celotno vsebino in se nato ustavil ob vidikih, ki se dotikajo iskanja in odkrivanja edinosti med kristjani.

1.1 Sinteza *Pripovedi*

Pripoved se začne v dvajsetem stoletju. »Panmongolizem«, ki se je rodil že v devetnajstem stoletju na Japonskem, želi združiti vsa ljudstva vzhodne Azije z namenom, da bi si podjarmili tujce, predvsem Evropejce. Po tem ko Japonci za svoje ideje pridobijo Kitajce, se skupaj podajo proti Zahodu, ki počasi preide pod njihovo oblast. Po približno pol stoletja, ko se Evropejci na skrivnem organizirajo, se uspejo osvoboditi tujega jarma. Povežejo se v Združene države Evrope in počasi imajo vse več vpliva tudi na ostale dele sveta. V začetku enaindvajsetega stoletja vedno bolj izstopa človek, ki ga imajo mnogi za »nadčloveka«. Postaja vedno bolj znan kot veliki mislec, pisatelj in politik. Zdi se, da je verujoč človek, da je dober in človekoljuben. Vendar ima sam sebe ne le za naslednika Kristusa ampak celo za višjega od njega. V resnici pa ljubi le samega sebe in za opravičenje tega uporablja vse mogoče razloge in sredstva. Ko čaka na klic, da bi začel svoje delo odrešenja, ga obide dvom, da mogoče prvi in največji vendarle ni on ampak Kristus. V močnem odporu do te misli se mu v prikazni približa sam hudič, ki ga tolaži in podpre v njegovih blodnjah ter mu vlije pogum in nove moči. Utrjen v svojem zlobnem načrtu napiše delo z naslovom *Odkrita pot k svetovnemu miru*. Mnogi ga sprejmejo kot razodetje popolne resnice in to mu prinese sloves po vsem svetu.

Odgovorni v Združenih državah Evrope se odločijo temu človeku podeliti vso oblast in ga imenovati za novega »rimskega cesarja«. Z lepimi besedami – nekatere nepokorne pa z nekoliko sile – si pridobi ljudi vsega sveta. Prinese mir in blagostanje. Da bi ljudi zadovoljil tudi s čudeži, kot osebnega pomočnika sprejme nekega »škofa-čarovnika« z imenom Apolonij. Potem ko uredi politično-socialna vprašanja, se loti še verskih. Število kristjanov je v tistem času že precej skrčeno. Zaradi razkolov med njimi se cesar boji neredov in zato povabi njihove predstavnike na »vesoljni cerkveni zbor«, ki mu sam predseduje, in sicer v Jeruzalemu, kjer ima svoj prestol. Tako se v templju, ki je posvečen »združitvi vseh

kultov«, zberejo predstavnikih treh glavnih krščanskih veroizpovedi s svojimi poglavarji: katoličani s papežem Petrom II. (ki je v izgnanstvu v Sankt Peterburgu), pravoslavni z ruskim *starcem* (duhovnim očetom) Janezom ter protestanti z nemškim teologom profesorjem Ernestom Paulijem. V svojem nagovoru cesar poudari, da želi vsakemu dati to, kar je v krščanstvu zanj najbolj dragoceno: katoličanom duhovno avtoriteto in primat papeža s sedežem v Rimu, pravoslavnim njihovo bogato cerkveno izročilo v novem muzeju krščanske arheologije ter protestantom študij Svetega pisma v za to pripravljenem inštitutu. Kot zahvalo pa pričakuje, da bi ga priznali za svojega »edinega zaščitnika in pokrovitelja«. Mnogi ta predlog z navdušenjem sprejmejo in stopijo naprej na zanje pripravljena mesta bliže cesarju; le trije poglavarji in nekaj njim zvestih ostanejo na svojih mestih ter se približajo drug drugemu. Na večkrat ponovljeno vprašanje, katera stvar jim je v krščanstvu najbolj dragocena, *starec* Janez izjavi, da je to Jezus Kristus, nato pa še pogumno razglasi cesarja za »antikrista«. V tem trenutku cesarjev sluga Apolonij stori, da *starca* zadene strela in ga ubije. Isto doleti tudi papeža, potem ko cesarja slovesno izobči iz Cerkve. Cesar nato z lepimi besedami prepriča ostale predstavnike treh veroizpovedi, da se združijo v eno Cerkev pod njegovim vodstvom. Sledi veliko veselje in praznovanje. Nekaj nepokornih kristjanov se pod vodstvom profesorja Paulija zateče v puščavo in skupaj v molitvi pričakujejo drugi Kristusov prihod. Čez nekaj dni na skrivnem vzamejo trupli ubitih poglavarjev papeža Petra in *starca* Janeza, ki sta bili prej javno izpostavljeni v opomin upornikom, in katerima je takoj zatem od zgoraj vrnjeno življenje. Skupaj s profesorjem Paulijem uresničijo zadnjo Kristusovo željo, ki jo je izrazil svojim učencem, da bi bili vsi eno, kakor je on sam eno z Očetom. To storijo tako, da medsebojno priznajo drug drugega. Tako se končno uresniči ponovno zedinjenje kristjanov v eno Cerkev. Cesarja preseneti še upor Judov, zato izgubi kontrolo nad seboj ter obsodi na smrt vse nepokorne kristjane in Jude. Po izvršitvi tega ukaza izbruhne mogočen vulkan, ki ubije njega, njegovo vojsko in Apolonija. V istem trenutku pride Jezus, ubiti kristjani in Judje oživijo ter vladajo s Kristusom tisoč let.

1.2 Želja po edinosti, ki skuša skriti željo po samouveljavitvi

Pa se znova sprehodimo po *Pripovedi* in se ustavimo ob nekaterih vidikih, ki se zdijo bolj aktualni. V prvem delu je v ospredju želja po zunanji edinosti med narodi in ljudstvi. Prikazane so tri poti, tri strategije. Prva

je uporaba sile, z vojaško močjo in preko trupel mnogih, najprej s strani azijskih in nato kot protiudarec s strani evropskih voditeljev. Druga strategija se zdi povsem drugačna: »nadčlovek« želi isti cilj doseči z navidezno dobroto, s katero želi zadovoljiti vsakega in tako vse privabiti k sebi ter jih obvladati. Ti dve poti sta na videz različni, vendar obe izvirata iz želje po oblasti in samouveljavitvi, po uveljavitvi lastne volje.

Gre za dve strategiji hudobnega duha, kot ju predstavljata tako vzhodno kot zahodno krščansko izročilo, in ki ju nazorno sintetizira Ignacij Lojolski v pravilih duhovnega razločevanja prvega in drugega tedna *Dubovnih vaj* (313–336). V začetku »sovražnik človeške narave« (136, 325, itn.) deluje bolj grobo in manj skrito, zato ga je od zunaj tudi lažje prepoznati. Ko pa ga človek spozna in se začne truditi, da bi se mu zoperstavil in da bi bolj osebno ter globlje spoznal Kristusa, sovražnik postane zelo prefinjen in zvit: predstavlja se pod pretvezo dobrega, kot »angel luči« (10, 332), da bi človeka zapeljal na krivo pot, medtem ko bi človek mislil, da hodi po pravi poti. To je v resnici tudi prevara novega »rimskega cesarja«, kot ga uprizarja omenjena *Pripoved*, in ki hoče združiti ne le vse narode ampak tudi vse krščanske veroizpovedi. Manj težav je bilo s posameznimi državami, narodi in ljudstvi – politična in ekonomska edinost sta namreč lažje dosegljivi. Človek se zadovolji s telesnimi in psihološkimi potešitvami, zdi se mu celo, da je svoboden, dejansko pa je ves v oblasti »cesarja« in v bistvu njegov suženj.

Težje je, ko gre za človekovo vero, za duhovno razsežnost. Vendar tudi tu večina podleže zgolj zunanjim, čutnim in čustvenim zadovoljitvam misleč, da gre za duhovne: zadovoljijo se s primatom rimskega škofa, z ikonami in drugimi liturgičnimi predmeti ter z možnostjo resnega bibličnega študija. Vse to je seveda nekaj dobrega in preko tega lahko pridemo tudi do duhovne razsežnosti, do srečanja s Kristusom in z Očetom v Svetem Duhu. Toda to še zdaleč ni samoumevno. Način, kako cesar vsakemu ponuja zaželeno stvar, je za duhovno občutljivega človeka že dovolj, da odkrije prevaro. Vendar je takih, ki prevaro odkrijejo, žal, malo tako na eni kot na drugi in tretji strani. V čem je ta prevara? Ponujati blagostanje in življenje v polnosti na lahek način, brez odpovedi lastni volji. To je podobno kot obljubljanje veselje vstajenjskega jutra brez trpljenja velikega petka in molka velike sobote. Ravno tega pa »rimskega cesar« ne prenese: odpovedi svoji volji in sprejetja ponižnosti, žrtve in trpljenja.

1.3 Resnična edinost mogoča samo v odnosu s Kristusom in v priznanju drugega

Prav v tem pa je tretja pot k edinosti, tretja strategija, ki jo utelešajo trije predstavniki krščanskih veroizpovedi, in ki je pot Svetega Duha. Gre za priznanje drugega, dajanje prednosti drugemu, v čemer je že odpoved sebi, svoji lastni volji in sprejetje ponižnosti, žrtve, trpljenja. Gre predvsem za priznanje Drugega, Jezusa Kristusa, pripravljenost dati življenje zanj. To pa lahko razume in stori samo tisti, ki je v tesnem odnosu s Kristusom, kdor je doživel njegovo ljubezen, odpuščanje, kdor ga je prepoznal kot edinega Odrešenika, kot tistega, ki je v moči Očetove ljubezni prvi šel skozi to trpljenje.

Prvi korak na poti k resnični edinosti je v osredotočenosti na Kristusa. Samo v Kristusu vse ostalo dobi svoj pravi smisel, brez njega pa ga vse izgubi, ali bolje, vse se obrne proti njemu in proti človeku, ki je ustvarjen po Kristusovi podobi. Za svojo zvestobo Kristusu *starec* Janez in papež Peter II. plačata s smrtjo, kar jima ničesar ne odvzame, ampak le potrdi njuno pravo držo. Drugi korak k edinosti je priznanje drugega kot bolj pomembnega od samega sebe. Predstavniki pravoslavnih kristjanov *starec* Janez, ki je prej priznal Kristusa kot edino glavo Cerkve, prizna rimskega škofa za prvega med kristjani; isto stori tudi predstavnik protestantov, profesor Pauli. Čeprav v *Pripovedi* ni izrecno pokazano, je vendarle mogoče iz konteksta razbrati, da tudi papež prizna vero svojih bratov, starca Janeza in profesorja Paulija in tako se uresniči edinost v Kristusu.

2. Povezava *Pripovedi* in današnjih izzivov v odnosih med kristjani

Mnogo vidikov, ki jih vsebuje vizija Solovjova v njegovi *Pripovedi o antikeristu*, je mogoče prepoznati v družbi in v Cerkvi preteklih desetletij in tudi današnjega časa. Zato si upamo reči, da je sporočilo te *Pripovedi* aktualno tako za naš čas kot za prihodnost. Ne želimo iti v podrobnosti glede uresničitve te *Pripovedi* v današnjem času, ker zaupamo v modrost bralca, da jih sam odkrije. Radi bi le potegnili nekaj vzporednic med *Pripovedjo* in današnjim prizadevanjem za edinost med kristjani.

2.1 Postopno odkrivanje edinosti na temelju odnosa s Kristusom

V zadnjih letih pogosto srečujemo ljudi, ki so razočarani, da kljub tolikim prizadevanjem in dobronamernim gestam še vedno ni videti veliko sadov v zblíževanju med kristjani raznih veroizpovedi. Včasih se zdi

celo nasprotno: da smo še bolj oddaljeni drug od drugega, da je manj pripravljenosti in dobre volje, kot je je bilo pred leti, ali pa celo, da ne verjamemo več v možnost popolne edinosti. Sliši se, kako smo se v Evropi uspeli povezati na politični in ekonomski ravni, kristjani pa še vedno ostajamo razdeljeni in s tem nismo pričevalni. Seveda bi si tudi sami želeli, da bi naredili kak korak več na poti k popolni edinosti med kristjani. Vendar je zelo nevarno primerjati to, kar se dogaja na politični, pravni in ekonomski ravni, in kar je lahko tudi zelo površinsko, s tem, kar je lastno krščanski edinosti, ki zadeva globljo, duhovno raven. Žal, smo kristjani v skušnjavi, da se zadovoljimo z neko površinsko vero, kot jo prikazuje *Pripoved*: bolj smo pozorni na zunanje izraze (dogme, obredi, strukture ...), ki nas lahko tudi ločujejo, kot kaže sedanje stanje med veroizpovedmi. In čeprav nas lahko tudi povežejo, kot se zgodi v *Pripovedi* po na videz dobrohotni gesti cesarja, ostajamo daleč od Kristusa.

Zunanji izrazi vere niso bistveni, čeprav so pomembni. Temeljen je osebni odnos z Jezusom Kristusom. Ta pa postane resničen in konkreten preko medsebojnih odnosov v Cerkvi, njegovem telesu. Samo v teh odnosih lahko tudi konkretni izrazi, obredi in strukture dobivajo globlji pomen, pa naj gre za naše izročilo ali pa izročilo drugih veroizpovedi. In čeprav še ne razumemo vsega, v nas raste zaupanje, da drugi, čeprav na drug način, iščejo prav to, kar iščemo sami. Še več: zaupamo lahko, da se s pomočjo Svetega Duha trudijo za odnos z istim Kristusom, ki ga sami priznavamo za svojega Gospoda, in da se v njem srečujejo z Bogom Očetom. Tako lahko tudi pripadnike drugih veroizpovedi vedno bolj priznavamo kot brate in sestre (Florenski 2003, 173–186).

2.2 Ne gre za številčnost ampak za pristne osebne odnose

Če smo v osebnem odnosu s Kristusom ali če ga vsaj iskreno iščemo, se nam ni treba bati, da nas je malo in še ni vse dopolnjeno. V Cerkvi je namreč pogosta skušnjava, da se preštevamo, hvalimo s številkami ali pa da smo v zadregi in celo v strahu, kadar je naše število manjše. Radi se predajamo tarnanju, če pogoji še niso takšni, kot bi si jih želeli, če še nismo dosegli tega, kar bi si želeli – kot na primer v dialogu med katoličani in drugimi veroizpovedmi. V veliko pomoč nam je lahko pozitiven pogled na resničnost. Res je sicer, da smo si še precej oddaljeni, da nas je malo, ki nas zanimajo odnosi med kristjani. Obenem pa je tudi res, da je bilo v preteklosti, še posebej v zadnjih 50 letih, veliko storjenega in da to

pušča globoke sledi tako pri najvišjih predstavnikih kot tudi pri najbolj preprostih vernikih raznih Cerkev. Drug pomemben vidik pa je, da se resnične vrednote prenašajo predvsem preko osebnih odnosov, in to še na bolj pristen način, kot preko raznih tehnik in sredstev družbenega obveščanja. Čeprav so ta pomembna, ker zajamejo več ljudi, običajno ostajajo zgolj na površini, včasih pa so celo zlorabljeni za razne druge interese. Čeprav nas je kristjanov malo, smo lahko sol zemlje, kot so bili prvi kristjani. To je seveda mogoče le, če smo res s Kristusom, v njem pa bratje in sestre med seboj. Samo tako se lahko tudi spravimo med seboj, kot so se znali prvi Kristusovi učenci, med katerimi gotovo ni manjkalo različnih pogledov in tudi resnih konfliktov.

Nekaj podobnega, čeprav je drugače rečeno, lahko vidimo tudi v omenjeni *Pripovedi*. Čeprav so v manjšini, resnični kristjani vendarle obstajajo in se med seboj uspejo prepoznati ter priznati drug drugega, in sicer bolj v težavah kot pa v mirnem sobivanju in v blagostanju. Prav osebno srečanje med predstavniki raznih veroizpovedi omogoči ponovno odkritje edinosti in sobivanja na globlji ravni.

2.3. Teološki dialog je potreben, vendar le na medsebojnem priznanju

Nekateri dajo velik poudarek teološkemu dialogu, so pa zato pozneje razočarani, če ta ne poteka tako, kot si želijo. Ni dvoma, da je teološki dialog pomemben in v nekem smislu odločilen za ponovno vzpostavitev edinosti med kristjani, vendar ga je treba dobro pripraviti. Priprava pa ni le v študiju teh, ki sodelujejo v dialogu, ampak predvsem v tem, kar smo poudarjali doslej – v medsebojnem spoznavanju, v premagovanju predsodkov in v rasti vzajemnega zaupanja. To je avtor tega prispevka velikokrat izkusil na lastni koži in tudi sedanjo krizo v teološkem dialogu razume v tem smislu.

To seveda ne pomeni, da je resnica naše vere odvisna od nekega pozitivnega ozračja, ki ga lahko ustvarijo ljudje, ki se med seboj poznajo in razumejo. Hočemo le poudariti, da se resnica razodeva in odkriva v občestvu s Kristusom in med nami in da ni sad zgolj neke razumske argumentacije.

Omenjena *Pripoved* je lep primer, kako se resnični dialog začne potem, ko se predstavniki Cerkev oprejo na Kristusa in se med seboj priznajo kot bratje, kot eno v Kristusu. Če je popolna edinost mogoča, ko se

bomo preko teološkega dialoga dogovorili o temeljnih vprašanjih, bo tudi dialog mogoč, šele ko si bomo zaupali in se bomo med seboj priznali in s tem že dosegli neko stopnjo edinosti, ki je mogoče celo višja od tiste, ki jo lahko dosežemo s teoloških dialogom.

2.4 Ni edinosti brez žrtve in odpovedi

V zadnjem stavku – kot tudi velikokrat prej – smo srečali neke vrste protislovje, ki ga imenujemo tudi »antinomij«. To je nekaj povsem običajnega v Svetem pismu in pri vzhodnih cerkvenih očetih, kot tudi v vsakdanjem življenju po veri, v današnjem času pa nam je zaradi vpliva moderne dobe, kjer je vladal razum, ki išče in prizna le »jasne in razločne ideje«, težje sprejemljivo. Zgovoren je primer iz Svetega pisma: »Kdor namreč hoče svoje življenje rešiti, ga bo izgubil; kdor pa izgubi svoje življenje zaradi mene, ga bo rešil.« (Lk 9,24) Kristus je to povedal ne le s svojimi besedami, ampak je za to pričeval tudi s svojim življenjem. Te besede namreč izražajo enega temeljnih vidikov velikonočne skrivnosti, ki je tudi temelj vsakega prizadevanja za edinost med kristjani, kakor tudi vsake sprave med ljudmi in skupnostmi, ki so iz kakršnega koli razloga sprti. V *Pripovedi* je tudi jasno pokazano, kako rimski cesar, ki se želi »rešiti« in zato postaviti na mesto Kristusa, najprej navidezno uspe, nato pa tragično konča in vse izgubi. V manjši meri imamo takih primerov veliko žal, tudi v Cerkvi, med kristjani, enimi in drugimi. Imamo pa tudi nasproten primer *starca* Janeza in papeža Petra II.: po zgledu mnogih mučencev se ne bojita ponižanja in izgube življenja ter se okleneta Kristusa, ki ju po usmrtitvi spet obudi k življenju. V njem se končno srečata med seboj in z drugimi.

Sklep

Pri iskanju in odkrivanju edinosti med kristjani gre predvsem za vprašanje vere: ali res verujemo, da je Kristus prav s svojo smrtjo premagal smrt in vstal v novo življenje? Če res verujemo, čemu smo pripravljeni – eni in drugi – umreti, se odpovedati, položiti kot Bogu prijetno žrtev na oltar, da bi znova prejeli to, kar je resnično življenje: občestvo s Kristusom in med seboj? Naj nam bo v spodbudo pri dialogu še ena in nič manj močna beseda, tokrat iz Janezovega evangelija: »Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umre, ostane samo; če pa umre, obrodi obilo sadu.« (Jn 12,24) Če res želimo edinosti in če res verujemo v Kristusa,

se ne bi smeli bati umreti nekaterim izrazom, tudi dragocenim. Če so namreč res Bogu prijetni, jih bomo skupaj spet odkrili, in prepoznali nove. Če pa bomo samozavestno vztrajali pri tem, kar imamo in za kar smo prepričani, da je prav, obenem pa to ostaja razlog za razkol, bo žal, umrlo skupaj z nami, ne da bi obrodilo kakršen koli sad. Naj bo naše srce odprto Svetemu Duhu, da bi v njegovi luči skupaj iskali, kaj nas lahko bolj odpre Kristusu, da bi v njem prepoznali in srečali Očeta, se prepoznali kot bratje in sestre in kot taki tudi živeli med seboj.

Reference

- Florenski, Pavel.** 2003. *Ko spoznanje preraste v ljubezen*. Celje: Mohorjeva družba.
- Lojolski, Ignacij** 2007. *Dubovne vaje*. Ljubljana: Župnijski zavod Dravlje.
- Piovesana, Gino in Michelina, Tenace.** 1995. *L'Anticristo, con la traduzione del saggio di Solov'ev*. Roma: Lipa.
- Riconda, Giuseppe.** 1975. Introduzione. V: Solov'ev, Vladimir. *Tre dialoghi*. 5–42. Torino: Marietti.
- Solovjov, Vladimir.** 1999. Kratka pripoved o Antikristu. V: Turnšek, Marjan. *Najdragocenejši : samo Jezus iz Nazareta je Kristus*. (Zbirka Jubilej 2000, knj. 5). 11–56. Ljubljana: Družina.

